

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ธมฺมปฺปชา — บุชาด้วยการน้อมประพฤติตามพระธรรม”

ธมฺมปฺปชา อ่านแบบภาษาบาลีว่า คำ - มะ - ปุ - ชา มาจากคำว่า ธมฺม (คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งแสดงถึงสิ่งที่มีจริงทุกอย่าง) กับคำว่า ปฺปชา (การบูชา, เคารพ, นอบน้อม) รวมกันเป็น ธมฺมปฺปชา แปลว่า บุชาด้วยการน้อมประพฤติตามพระธรรม หรือแปลทับศัพท์ เป็น ธรรมบูชา เป็นการแสดงถึงความเกิดขึ้นเป็นไปของธรรมฝ่ายดี ที่เป็นไปพร้อมกับปัญญาที่เข้าใจถูกเห็นถูกในความเป็นจริงของธรรม เป็นการน้อมประพฤติตามพระธรรมคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ซึ่งเป็นการบูชาอย่างสูงสุด ยิ่งกว่าการบูชาด้วยอามิส (วัตถุสิ่งของ) เพราะเหตุว่า การฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง น้อมประพฤติตามพระธรรม จนถึงการดับกิเลสตามลำดับขั้นเป็น ธรรมบูชา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปฏิบัติบูชา ซึ่งเป็นสิ่งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประสงค์ จึงได้ทรงบำเพ็ญพระบารมีถึงสี่แสนปี ไม่ใช่เพื่อที่จะรับดอกไม้เครื่องบูชาสักการะต่างๆ แต่เพื่อที่จะทรงเกื้อกูลให้สัตว์โลกได้หมดจากกิเลสด้วยการน้อมประพฤติตามพระธรรม อันเนื่องมาจากได้ฟังคำจริงที่พระองค์ทรงแสดง

ข้อความในสมัยมงคลวิลาสนี้ อรรถกถา ที่มณีกาย มหาวรรค มหาปรินิพพานสูตร แสดงถึงความสำคัญของการบูชาด้วยการน้อมประพฤติตามพระธรรมไว้ว่า

“จริงอยู่ ชื่อว่าอามิสบูชา (การบูชาด้วยวัตถุสิ่งของ) นั้น ไม่สามารถจะดำรงพระศาสนา แม้ในวันหนึ่งบ้าง แม้ชั่วตีชั่วยามาคู (ชั่วต้ม) ครั้งหนึ่งบ้าง จริงอยู่ วิหารพินแห่ง เช่น มหาวิหาร เจตีย์พินเจตีย์ เช่นมหาเจตีย์ ก็ดำรงพระศาสนาไว้ไม่ได้ บุญ ผู้ใดทำไว้ ก็เป็นของผู้นั้นผู้เดียว ส่วนสัมาปฏิบัติ ชื่อว่าเป็นบูชาที่สมควรแก่พระตถาคต, เป็นความจริง ปฏิบัติบูชา นั้นชื่อว่า ดำรงอยู่แล้ว สามารถดำรงพระศาสนาไว้ได้ด้วย”

ประโยชน์หรือสาระสำคัญของการมีโอกาสได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง อยู่ที่ความเข้าใจถูกเห็นถูก เมื่อได้ฟังได้ศึกษาไม่ว่าจากพระสูตรใดข้อความใดในพระไตรปิฎก ในแต่ละครั้ง แม้จะเล็กน้อยก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่งถ้ามีความเข้าใจที่ถูกต้อง จึงฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกเท่าที่จะเป็นไปได้ตามกำลังปัญญาของแต่ละคน แม้การมีโอกาสได้ศึกษาในเรื่องการบูชา ๒ อย่าง ที่เป็นอามิสบูชา กับ ธรรมบูชา (หรือปฏิบัติบูชา, สัมาปฏิบัติ) ก็เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

พระบารมี (คุณความดีที่จะทำให้ถึงฝั่งของการดับกิเลส) ทั้งหมดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสะสมอบรมมา ตั้งแต่เริ่มตั้งความปรารถนาที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อครั้งที่ทรงเป็นพระโพธิสัตว์ ก็เพื่อที่จะได้ทรงตรัสรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง ซึ่งยากแสนยากที่จะรู้ได้ และเพื่อทรงแสดงความจริงให้สัตว์โลกได้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกตามพระองค์ด้วย จากที่สัตว์โลกมากไปด้วยกิเลส

(เครื่องเคร้าหมองของจิต) มีความไม่รู้ ความติดข้อง ความเห็นผิด เป็นต้น ก็สามารถมีความเข้าใจถูก เห็นถูกจนกระทั่งดับกิเลสตามลำดับขั้น เมื่อพระองค์ทรงตรัสรู้แล้ว ก็ทรงแสดงพระธรรมประกาศความจริงเป็นระยะเวลานานถึง ๔๕ พรรษา นับคำไม่ถ้วน ทั้งหมดทั้งปวงนั้น พุทธประสงค์คือ ทรงแสดงพระธรรม เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกในสภาพธรรมตามความเป็นจริงของผู้ที่เป็นสาวกหรือพุทธบริษัท จึงกล่าวได้ว่าพระบารมีทั้งหมดที่พระองค์ทรงสะสมอบรมมา ก็เพื่อประโยชน์แก้กุลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง

บุคคลผู้ที่มีความเข้าใจพระธรรม ได้รับประโยชน์จากพระธรรม ก็จะไม่ละเลยโอกาสของกุศลในชีวิตประจำวัน แม้การบูชา ก็เป็นกุศล เป็นความดี ไม่ได้มีข้อบังคับห้ามว่า ไม่ให้บูชาพระรัตนตรัยด้วยอามิส สามารถที่จะกระทำได้ เป็นกุศล เป็นความดี เพราะสำหรับผู้ที่ได้เข้าใจพระธรรมแล้ว ไม่ใช่เพียงแค่นำบูชาด้วยอามิสเท่านั้น แต่ก็มี การฟังพระธรรมมีการศึกษาพระธรรมสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกยิ่งขึ้นด้วย เพราะเข้าใจว่าการบูชาอย่างสูงสุด ก็จะต้องเป็นการบูชาด้วยการน้อมประพฤติตามพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่จะอบรมเจริญปัญญา เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกในความเป็นจริงของสภาพธรรมยิ่งขึ้นไป ดังนั้นในฐานะที่เป็นสาวกของพระองค์ การที่จะทำให้ธรรมบูชาสมบูรณ์นั้น จึงไม่มีทางอื่น นอกจากการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม ที่พระองค์ทรงแสดงแล้วน้อมประพฤติตามเพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง

อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือความเข้าใจถูกเห็นถูกของแต่ละคนเท่านั้นที่จะดำรงรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ดำรงมั่นคงสืบต่อไปได้ ผู้ที่ไม่เข้าใจพระธรรม ไม่สามารถที่จะดำรงรักษาพระพุทธศาสนาไว้ได้เลย ดังนั้นจึงสำคัญที่ความเข้าใจถูกเห็นถูกของผู้ที่ได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมตามที่พระองค์ทรงแสดงอย่างแท้จริง และผู้ที่เป็นสาวกนั้นก็ย่อมจะได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงตามกำลังปัญญาของตนเอง จนถึงการรู้แจ้งอริยสัจธรรมถึงความเป็นพระอริยบุคคลดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น หรือ แม้ไม่ได้เป็นพระอริยบุคคล แต่การฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมก็ไม่ไร้ผล ความเข้าใจถูกเห็นถูกก็สะสมสืบต่ออยู่ในจิตเป็นที่พึ่งต่อไปในภายหน้าได้ เพราะฉะนั้นแล้วทุกชาติ จึงไม่มีอะไรที่จะมีค่าเท่ากับการได้เข้าใจความจริงจากการที่มีโอกาสได้ฟัง ได้ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง.

[ชมรมบ้านรัชมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]